

em vaig poder assegurar a les bosquíries de la Baga de Cerdanya, que el que l'acompanyant anomenava *als tans* eren els grops de la fusta en un tronc d'arbre (Er, 1959).

A més baixa latitud comarcal podem dir que baixa també el gruix: en els Ports Ibèrics «*tany* m.: cada una de les estelles en què es parteix el tronc amb la dextra» (Pena-roja, BDC IX, 72). A Eivissa pot ser una mica extremat o unilateral traduir *tany* per «aixínglò gros de raïm» (AlcM) o 'gotim' simplement, com em semblà a primer cop d'ull, en una història de JnCastelló: «es temps d'anar a cuir un parei de *tany*s de raïm i tornar, taula i cistelló estaven ja buits» (en Villangómez, *Lli. d'Eiv.*, 221), car aquest context permet deduir el branquilló o bocí de sarment, amb els grans i tot, de raïm, tant o més que aquests sols, i en tot cas allò degué ser en el punt de partida.

Ta -ny de *tany*: ve de NI o de NN? Si anem més cap a Ponent ens apareix que ha de ser això, car allà tenim -n. Ja a la vall de Boí diuen *tan* per allò mateix que és *tany* a Cerdanya, V. Ferrera i C. de Tremp: «un pi que té *tans* és un pi que no és LLEST —Llest? —Sí, vui dir que és *renugat*, que fa *renucus* o té camals» (Boí, 1972); i me n'hi ensenyaren un: «veu? aquell *tán* --». A Bonansa, poc més a l'Oest a Alco-ver i Moll els digueren «eixa post té molts *tans*» 'grops de la fusta' (posat a tort en AlcM com **ta*). En el parlar quasi aragonès d'Alins de Llitera los *tános* 'branquetes, estarlocs del tronc d'un arbre' (1965). i a Benasc, «*tano*: nudo en la madera» i «madera *tanosa*: en que abundan los *tans*» (Ballarín, *Dicc. Ben.*).

I seguim, en domini aragonès: *tano* 'branca gruixuda, un cop tallada de l'arbre' a la vall de Gistau (Plan i Gistaín, BDC xxiv, 181); més al Sud s'insisteix en el matis de 'grop': arag. *tano* «nudo en la madera» (Peralta, Boraó), id. a Fonz on el corresponal de l'I. E. C. (qüestionari 65-2) donava l'exemple «la llefia que tiene *tanos* es de mal astellà; y la lisa, al revés» (d'on després 'grill de les patates' ib. AORBB II, 262). En termes semblants *tano* s'estén de la baixa vall de l'Ésera a les de Bielsa, Broto i Tena. No sabem fins a on arriba això cap al Sud en domini castellà, però s'hi deu haver d'enllaçar el mot *tana* «cayada, garrote» de Múrcia i llevant d'Andalusia (GaSoriano, AlcVencslada).

Cap al Nord reapareix en parlars occitans molt allunyats, en el Forés i a l'Alvèrnia: *tan* «nocud du bois», *tan chani* «furoncle douloureux» (Gras, Michalias). I la separació geogràfica està salvada per molts deriv. intermedis; f.: llgd. *tano* (Azais), roerg. *tânâ* «tíge sans feuilles ni rameaux», *tânâ* «monter en graine» (Vayssier); Castras *tanèl* «trognon, milieu d'un légume» (Couzinié, s. v. *trous*) —justament al costat d'això hi hem de posar no sols el *tanillo* de Torla i Asín, sinó vigatà *tanell* «escarrot: tros de branca que queda a l'arbre després de tallar-la, en esporgat» (CostManc. I, §§ 651, 425)—; Clermont d'Erau *tanót* «moignon» (Pastre), Arieja, Albige, Roergue, Bearn, Landes *tanoc* (respt. *tânoc*) «chicot, tronc d'arbuste», «tíge de maïs», «épi de maïs» (Rohlf, RLIR VII, 156;

Couzinié; Vayssier; Palay; Millardet, *Atlas* n.º 165); Arieja, Roergue, Bearn *tanoco*, -oque «morceau de bois», «tíge de maïs» (id.), dels quals ha de ser manllevat (o paral·lel?) el cat. popular *tanoca* m. 'babau, estúpid» (cf. Couzinié: *tanoc* «nigaud. imbécile»).

Si recordem que la palatalització de -NN- és força inconstant en aragonès (cf. RFHisp. v, 7; RLIR xi, 19, 180 etc.), i també falla algunes vegades en cat. (espt. l'occid. o pirinenc, i més si hi ajuden certes condicions especials, com en *tanell*, *canell*, *canó*, *sobran* etc.), i que si aquí tinguéssim -NI- hi hauria -nh- en llengua d'oc, veiem clar que hem de pensar en un ètímon amb -NN- i no pas en el germànic TAIN 'branca'.

La idea 'grop de la fusta' i les diverses accs. occitanes ens aparten del sign. germànic, mentre que tant elles com la forma *tanoca* ens conduïxen cap a una nova extensió geogràfica i semàntica: a Bétaille (Carcí) «lorsqu'elle s'écale, la coque verte (de la noix) se nomme *tân*; considérée dans son ensemble, *tânocâ*; séparer la noix de sa coque verte se dit *destânâ*» (H. Teulié, RFgn. xxxiii, 908), Peirigord *tanoto*, *tanouí* «écale, brou, coque» (Daniel). ¿Qui separarà *tânocâ*, *tanotâ* 'clova verda de la nou' del gc. i llgd. *tanoc*, *tanoco* 'panotxa', 'bocí de fusta', Erau *tanot*? I no obstant és evident que aquest mot, que pot significar 'branca gruixuda', 'grop en la fusta', 'panotxa', 'clova dura', s'acosta extraordinàriament a la idea d'«escorça», i que no podem separar el carcinol *tân* del girondí *tan* «écorce de chêne» (Soc. des Arch. de la Gironde III, 213, crec en doc. del S. xv o xvi), Gers id., id. (Cenac-Moncaut).

Ni, per tant, separar-lo de l'oc. ant. i fr. *tan* 'escorça de roure usada per adobar pells'. Majorment havent-hi prolongacions d'això per damunt dels Pirineus: alabès *estanan* «quitar la corteza a los árboles» (a. 1783), parlant d'alzines, i *tan* 'taní' (d'alzina) (anys 1768, 1778) (Guereñu, *Euzkera* III, 248, 322); i fins andal. *taño* «corteza o cáscara de la encina» (AlcVencslada). En fi el cat. arcaic *tan* dels *CostTort.*, emparellat amb *roudor*, suposa un vegetal assaonador, sens dubte el mateix que l'oc., i per tant acaba de lligar la baga.

Que els mots francès i oc. *tan* provenen d'una base amb -NN-, ultra la ñ d'aquest mot andalús, ho prova ja l'anàlisi dels mots gallo-romànics. En francès una base *TANU hauria donat **tain*, no pas *tan*. En bearnès antic i modern hauríem de tenir **taa*, quan el que apareix sempre és *tan*, veg.-ne molts testimonis en el PSW i en Lespy-R: notem, p. ex. el contrast entre els dos substantius de la frase *lo molii deu tan*, citada en el PSW en penúltim lloc; el mot no perd la -n en cap dels parlars d'oc (TdF); i en la llengua antiga rimava amb els mots de n fixa, que en cap cas no pot venir d'una -N- intervocàlica: el Donatz *Proensals* col·loca *tans* «cortex arborum ad coria paranda» en rima amb mots com *afans*, *engans*, *demans* 'prec', mentre que els mots en n mòbil terminen en -as, denominat *estreit*, en aquest recull (*mas* MANUS). Per totes bandes, doncs, arribem a una base *TANNU amb un significat ampli de 'escorça', 'rugositat', 'grop' i en fi 'brot'.